

I.

Przedmiotowe zasady oceniania z wymaganiami edukacyjnymi z historii w klasie V

I. Przedmiotowe zasady oceniania.

1. Ocenie podlegają:

- prace klasowe (sprawdziany) podsumowujące poszczególne działy,

Wyniki punktowe ze sprawdzianów przeliczane są na oceny szkolne następująco:

od 0% do 30% prawidłowych odpowiedzi – stopień niedostateczny, wyrażony cyfrą 1,

od 31% do 50% prawidłowych odpowiedzi – stopień dopuszczający, wyrażony cyfrą 2,

od 51% do 75% prawidłowych odpowiedzi – stopień dostateczny, wyrażony cyfrą 3,

od 76% do 90% prawidłowych odpowiedzi – stopień dobry, wyrażony cyfrą 4,

od 91% do 99% prawidłowych odpowiedzi – stopień bardzo dobry, wyrażony cyfrą 5,

100% prawidłowych odpowiedzi – stopień celujący, wyrażony cyfrą 6,

- kartkówki obejmujące materiał do trzech ostatnich jednostek tematycznych,
 - odpowiedzi ustne z aktualnie realizowanego materiału obejmującego trzy ostatnie jednostki tematyczne, a w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu,
 - prace domowe (ćwiczenia w zeszytach ćwiczeń i przedmiotowym, samodzielne prace pisemne na zadany temat),
 - zadania i ćwiczenia wykonywane przez uczniów podczas lekcji,
 - wypowiedzi ustne w trakcie zajęć,
 - wkład pracy na lekcji (aktywność),
 - analiza tekstu źródłowego,
 - prace dodatkowe (opracowanie referatu, projektu),
 - efektywny udział w konkursach przedmiotowych.
2. W semestrze można zgłosić jedno nieprzygotowanie.
3. Za nieprzygotowanie do zajęć uważa się:
- brak pracy domowej obowiązującej na dany dzień,
 - brak zeszytu lub zeszytu ćwiczeń, jeżeli było w nim zadane zadanie domowe,
 - brak pomocy, przyborów i narzędzi obowiązujących na danych zajęciach edukacyjnych,
 - nieprzygotowanie do odpowiedzi z zakresu trzech ostatnich lekcji,
4. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone na początku lekcji podczas sprawdzania obecności.
5. Nieprzygotowania odnotowywane są w dzienniku.
6. Jeśli uczeń nie zgłosił nieprzygotowania na początku lekcji, może zostać wezwany do odpowiedzi i musi pisać niezapowiedziane kartkówki.
7. Uczeń zgłaszający nieprzygotowanie nie musi:
- znać materiału z zakresu trzech ostatnich lekcji,
 - pisać niezapowiedzianej kartkówki z zakresu trzech ostatnich lekcji.
8. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania do zapowiedzianej lekcji powtórzeniowej, kartkówki lub sprawdzianu.
9. Za aktywny udział na lekcji uczeń otrzymuje „+”.
10. Plusy odnotowywane są w dzienniku.
11. Za 3 zgromadzone plusy uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
12. Przez aktywność na lekcji rozumie się:

- zgłaszanie się podczas lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi,
 - aktywną pracę w grupie,
 - rozwiązywanie zadań dodatkowych w czasie lekcji,
13. Minimalna wymagana liczba ocen w semestrze wynosi 3.
 14. Sprawdziany są obowiązkowe.
 15. Sprawdziany są zapowiedziane i wpisane do dziennika elektronicznego z tygodniowym wyprzedzeniem.
 16. Sprawdzian obejmuje materiał szerszy niż z trzech ostatnich lekcji oraz poprzedzony jest powtórzeniem materiału.
 17. Uczeń nieobecny na sprawdzianie powinien go napisać w terminie ustalonym z nauczycielem.
 18. Sprawdzian można poprawić tylko raz.
 19. Kartkówka może obejmować zakres materiału do 3 jednostek lekcyjnych.
 20. Kartkówka nie musi być zapowiadana.
 21. Kartkówki nie podlegają poprawie.
 22. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym zapisuje tematy lekcji z datami, notatki z lekcji, prace domowe.
 23. Zeszyt jest oceniany co najmniej raz w roku.

II. Wymagania edukacyjne – kl. V

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> - pochodzenie człowieka - różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia - życie człowieka pierwotnego - epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza - początki rolnictwa i udomowienie zwierząt - dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza - terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> - opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym - potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt - wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> - przedstawia, skąd wywodzą się praludzie - opisuje życie ludzi pierwotnych - charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza - wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym - wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna - przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia - wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej - wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ewolucji - charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka - porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> - Mezopotamia jako kolebka cywilizacji - znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym - tłumaczy, w jaki 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii - wymienia

	<ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii - powstanie pierwszych państw - zajęcia różnych grup społecznych - Kodeks Hammurabiego - terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka - wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii - wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i> 	<i>nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> <ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon - wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii - wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym 	sposób powstawały pierwsze państwa	współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii
3. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> - Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji - Egipt darem Nilu - osiągnięcia cywilizacji egipskiej - struktura społeczna - wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej - terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> - wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil - opisuje wygląd piramid - porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> - wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej - opisuje zakres władzy faraona 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej - przedstawia strukturę społeczną Egiptu - podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny - opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etapy pochówku faraonów - charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Nefertiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
4. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> - judaizm jako przykład religii monoteistycznej - biblijne dzieje Izraelitów - Dekalog i Tora - postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> - wyjaśnia, o czym opowiada Biblia - wymienia najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje główne etapy historii Izraelitów - charakteryzuje judaizm 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> - podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce

	<p>Dawid, Salomon</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> 	<p>postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p><i>Świątynia Jerozolimska</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę - wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem 	
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu - system kastowy w Indiach - cywilizacja Doliny Indusu - terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> - wskazuje na mapie: Indie, Chiny - przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> - wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu - wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej - wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje system kastowy w Indiach - charakteryzuje wierzenia hinduistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem - przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej - wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje buddyzm - opowiada o filozofii Konfucjusza
6. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji - pismo a prehistoria i historia - terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> - wyjaśnia, do czego służy pismo - charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> - wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka - porównuje pismo 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń - przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły - wymienia przykłady materiałów pisarskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe - przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego - wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny - opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse'a, język migowy)

			obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	stosowanych w przeszłości		
* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	<ul style="list-style-type: none"> - wyprawa Napoleona do Egiptu - hieroglify – litery czy słowa? - postaci: Jean F. Champollion - terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> 	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> - warunki naturalne Grecji - życie w greckiej polis - cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej - Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten - terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> - postaci historyczne: Perykles 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego
*2. Sparta i wojny z Persami	<ul style="list-style-type: none"> - ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty - cechy i etapy 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich	– porównuje ustroje Aten i Sparty – opisuje przebieg bitwy pod Termopilami

	<p>wychowania spartańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - powstanie i rozwój imperium perskiego - wojny grecko-perskie - terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> - wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą - postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>i charakter wychowania spartańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich - wskazuje na mapie: Spartę, Persję - wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas 	<p>wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich - wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę - zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e. 	<p>- tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczy lub na tarczy</i></p>	<p>i ocenia postać króla Leonidas</p>
3. Bogowie i mity	<ul style="list-style-type: none"> - wierzenia starożytnych Greków - mity greckie - najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes - Homer i jego dzieła – <i>Iliada i Odyseja</i> - terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> - postać historyczna: Homer 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> - przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> - przedstawia wierzenia starożytnych Greków - wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję - wyjaśnia, kim był Homer 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali - omawia różne mity greckie - przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> - wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków - omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantal, nić Ariadny</i> - opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi
4. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> - wspólne elementy w kulturze greckich polis - najważniejsze dokonania sztuki greckiej 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje charakter i cele antycznego teatru - przedstawia dokonania nauki greckiej - objaśnia, czym jest 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich - porównuje igrzyska antyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym - przybliża postać i dokonania

	<ul style="list-style-type: none"> - narodziny teatru greckiego - znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie - grecka matematyka i medycyna - rola sportu w życiu starożytnych Greków - terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> - postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p><i>olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>	<p>ze współczesnymi</p>	<p>Archimedesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>
<p>*5. Imperium Aleksandra Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podboje Aleksandra Wielkiego - wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) - wyprawa Aleksandra do Indii - kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego - terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i></p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>

	<p><i>hellenizacja, kultura hellenistyczna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 		Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)			
* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	<ul style="list-style-type: none"> siedem cudów świata konstrukcja latarni morskiej na Faros 	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego
Rozdział III. Starożytny Rzym						
1. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> legendarne początki państwa rzymskiego zasady ustrojowe republiki rzymskiej społeczeństwo starożytnego Rzymu dokonywanie Gajusza Juliusza Cezara upadek republiki powstanie cesarstwa rzymskiego terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i></p> <p>– przedstawia legendarne początki Rzymu</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński</p> <p>– omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy</p> <p>– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich</p> <p>– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.</p>	<p>– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej</p> <p>– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie</p> <p>– przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski</p>
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> podboje rzymskie Imperium Rzymskie i jego prowincje 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja,</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony,</i>	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania	– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie

	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja armii rzymskiej - podział cesarstwa - upadek cesarstwa zachodniorzymskiego - terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legionieści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	<i>legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	<i>romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego	– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy	– pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera
3. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> - Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto - życie codzienne i rozrywki w Rzymie - podział społeczeństwa rzymskiego - wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa - terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków	– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> – wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego	– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem – opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum – wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw	– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>	– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności
4. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> - Rzymianie jako wielcy budownicowie - kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo</i>	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze	– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa	– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie – ocenia, które z dokonań Rzymian

	<ul style="list-style-type: none"> - prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa - najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie - terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> - postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 		<p><i>XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>– omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>		<p>uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>
5. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> - Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej - przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie - rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa - Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie - terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> - postaci historyczne: 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i></p> <p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>

	Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki					
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	<ul style="list-style-type: none"> - rola szlaków handlowych w starożytności - bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian - kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje 	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
I. Bizancjum w czasach świetności	<ul style="list-style-type: none"> - cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego - dokonania Justyniana I Wielkiego - Konstantynopol jako Nowy Rzym - tradycja grecka w Bizancjum - osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków - upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki - terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> - postaci historyczne: Justynian I Wielki 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
2. Arabowie i początki islamu	<ul style="list-style-type: none"> - pochodzenie Arabów 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza,</i>	– przedstawia postać i działalność Mahometa	– wskazuje na podobieństwa i różnice	– wyjaśnia, jak zmieniało się

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ działalność Mahometa i narodziny islamu ↳ religia muzułmańska i jej zasady ↳ dżihad i podboje Arabów ↳ kultura i nauka arabska ↳ terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> ↳ postaci historyczne: Mahomet 	<p>terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p><i>Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <p>– omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności</p>	<p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>ponieważ chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzenia czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>
3. Nowe państwa w Europie	<ul style="list-style-type: none"> ↳ powstanie państwa Franków ↳ cesarstwo Karola Wielkiego ↳ rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego ↳ traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie ↳ Rzesza Niemiecka ↳ terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chłodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>

	<p><i>Niemiecka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 					
4. Konflikt papieżstwa z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> - wielka schizma wschodnia i jej skutki - spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. - Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV - konkordat wormacki i jego postanowienia - terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> - postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p> <p>– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcie Ziemi Świętej przez Turków - synod w Clermont - krucjaty - utworzenie Królestwa Jerozolimskiego - powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków - upadek twierdzy Akka - skutki wypraw 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– opisuje wygląd rycerzy zakonnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat</p> <p>– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat</p> <p>– omawia skutki pierwszej krucjaty</p>	<p>– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania</p> <p>– opisuje skutki wypraw krzyżowych</p> <p>– przedstawia postać: Urbana II</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.</p>	<p>– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy</p>	<p>– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola</p> <p>– ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami</p>

	krzyżowych - terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> - postaci historyczne: papież Urban II					
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	- zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat - wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy - przyczyny kasacji zakonu - polskie posiadłości templariuszy	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski

Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza

I. System feudalny	- podział na seniorów i wasali - społeczna drabina feudalna - podział społeczeństwa średniowiecznego na stany - terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
--------------------	---	---	---	---	--	---

2. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> - ideał rycerza i jego obowiązki - od pazia do rycerza - życie codzienne rycerzy - elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza - kultura rycerska - elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza - terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerzy</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem</p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerskie</p>	<p>– opisuje życie codzienne rycerstwa</p> <p>– przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego</p> <p>– opisuje ceremonię pasowania na rycerza</p>	<p>– przedstawia historię najświetniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa</p>	<p>– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu</p>
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> - rola turniejów rycerskich - przebieg turniejów - konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju - obyczajowość turniejowa 	<p>– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju</p>	<p>– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach</p>	<p>– opisuje przebieg turniejów rycerskich</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa</p>
3. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich - lokacje miast i wsi - samorząd miejski i jego organy - społeczeństwo 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i></p> <p>– porównuje życie codzienne mieszkańców</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, tawa</i></p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi</p> <p>– przedstawia organy samorządu miejskiego</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan</p> <p>– wyjaśnia, na czym</p>	<p>– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczkański w Polsce</p> <p>– znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości</p>	<p>– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie</p>

	<p>miejskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - organa samorządu wiejskiego - wygląd średniowiecznego miasta - zajęcia ludności wiejskiej - terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> 	<p>średniowiecznych miast i wsi</p>	<p><i>miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta - charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast - opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej 	<p>polegała trójpolówka</p>		
<p>4. Kościół w średniowieczu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki - religijność doby średniowiecza - średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie - życie w średniowiecznym klasztorze 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> - przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację - wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> - charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu - opisuje różne role, 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne - wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> - charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo - porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne - przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze - wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz 	<ul style="list-style-type: none"> - znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku - opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ średniowieczne szkolnictwo ↳ terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> ↳ postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu 		<p>jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym</p>			<p>siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>
5. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> ↳ rola sztuki w średniowieczu ↳ znaczenie <i>biblia pauperum</i> ↳ styl romański i jego cechy ↳ styl gotycki i jego charakterystyczne elementy ↳ rzeźba i malarstwo średniowieczne ↳ pismo i miniatury w rękopisach ↳ zabytki 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego 	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju

	<p>średniowieczne w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> 					
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
I. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> ↳ najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych ↳ gród w Biskupinie ↳ Słowianie w Europie i ich kultura ↳ wierzenia dawnych Słowian ↳ pierwsze państwa słowiańskie ↳ plemiona słowiańskie na ziemiach polskich ↳ terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich – przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim

	<p><i>Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 					
2. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój państwa Polan ✓ dynastia Piastów ✓ panowanie Mieszka I ✓ małżeństwo Mieszka z Dobrawą ✓ chrzest Polski i jego skutki ✓ konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią ✓ terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> ✓ postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski</p> <p>– opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r.</p> <p>– wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>
3. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ misja biskupa Wojciecha i jej 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd</i></p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej</p>

	<p>skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje ↳ powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich ↳ stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami ↳ koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie ↳ terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> ↳ postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 	<p><i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p><i>gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i></p> <p>– opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów</p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite</p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.</p>	<p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>przez Bolesława Chrobrego</p>
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> ↳ kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego ↳ panowanie Mieszka II 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia,</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ reformy Kazimierza Odnowiciela ✓ Kraków stolicą państwa ✓ polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego ✓ koronacja Bolesława Śmiałego ✓ konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki ✓ terminy: <i>insygnia królewskie</i> ✓ postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	<p>„Odnowicielem”</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława – zaznacza na osi czasu datę: 1076 r. 	– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	z biskupem Stanisławem	– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego	
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rządy Władysława Hermana i Sieciecha ✓ podział władzy między synów Władysława Hermana ✓ bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu 	– ocenia postawę Bolesława wobec brata	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać Galla Anonima – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa ↳ podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego ↳ testament Krzywoustego i jego założenia ↳ terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> ↳ postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty 		<p>i Zbigniewa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	Krzywoustego		
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> ↳ grody i ich funkcje ↳ życie w grodzie i na podgrodziu ↳ sposoby uprawy roli na ziemiach polskich ↳ podział społeczeństwa w państwie pierwszych 	<p>– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i></p> <p>– przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu</p> <p>– opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i></p> <p>– charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim</p> <p>– omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej</p> <p>– wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>

	<p>Piastów</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ zakres władzy panującego ↳ powinności poddanych wobec władcy ↳ powstanie rycerstwa w Polsce ↳ terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i> 					
* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?	<ul style="list-style-type: none"> ↳ źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego ↳ obiektywizm i prawda historyczna 	<p>– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów</p> <p>– tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych</p>	<p>– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka</p>	<p>– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima</p> <p>– wymienia przyczyny powstania kronik</p>	<p>– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka</p>	<p>– przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej</p>
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> ↳ walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce ↳ utrwalenie rozbicia dzielnicowego ↳ osłabienie Polski na 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia,</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i></p> <p>– charakteryzuje</p>	<p>– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia</p> <p>– omawia skutki rozbicia dzielnicowego</p>	<p>– przedstawia historię zakonu krzyżackiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu</p>	<p>– charakteryzuje sposób walki Mongołów</p> <p>– przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego</p>

	<p>arenie międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprowadzenie Krzyżaków do Polski - najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą - przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego - terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnic senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> - postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 	<p>jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi</p>	<p>państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego - omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego - zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r. 	<p>- opisuje kolonizację na ziemiach polskich</p>	<p>i duchowieństwu</p>	
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> - koronacja i śmierć Przemysła II - panowanie Wacława II - rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich - przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja - rządy Władysława Łokietka - konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami 	<p>- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków - omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka - zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. 	<p>- przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie - przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju - opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami 	<p>- wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki</p>	<p>- przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> - postaci historyczne: Przemysław II, arcybiskup Jakub Świnka, Wacław II, Władysław Łokietek 					
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> - polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego - pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu - przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego - reformy Kazimierza Wielkiego - umocnienie granic polskiego państwa - utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji - zjazd monarchów w Krakowie - uczta u Wierzyńka - terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> - przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” - wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> - wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę - zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu - charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego - wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa - tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej - wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami - wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów - przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ postać historyczna: Kazimierz Wielki 					
4. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> ↳ koniec dynastii Piastów na polskim tronie ↳ rządy Andegawenów w Polsce ↳ unia polsko-litewska w Krewie ↳ wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem ↳ I pokój w Toruniu ↳ unia w Horodle ↳ terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> ↳ postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> – przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę – przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena – zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę – wymienia postanowienia unii w Krewie – przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu – wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji – wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<ul style="list-style-type: none"> ↳ okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, kim był Jan Matejko 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ Jan Matejko jako malarz dziejów Polski ↳ obrazy jako źródło wiedzy historycznej ↳ znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 				obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> ↳ okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej ↳ bitwa pod Warną ↳ panowanie Kazimierza Jagiellończyka ↳ wojna trzynastoletnia ↳ II pokój toruński i jego postanowienia ↳ panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech ↳ terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żołąd</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.</p> <p>– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>– charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawązania Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	<p>– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ↳ postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 					
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ↳ monarchia patrymonialna i stanowa ↳ wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej ↳ przekształcenie się rycerstwa w szlachtę ↳ przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej ↳ ukształtowanie się sejmu walnego ↳ konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej ↳ terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu	– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niosło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę